

Komünist sanıkları adâlet huzurunda

167 sanıktan 143 ü mevkuf, 24 ü gayri mevkuf olarak muhakeme edilecek

Kurulan partinin Kominforma ile irtibatı olduğu tespit edildi

Elebaşılar S. Rusya'dan talimat almışlar

Türkiye Komünist partisi men subu olan 167 komünistin muhakemelerine bugün 1 inci Ordu Garnizon mahkemesinde başlanacaktır.

İki yıla yakın bir zamandan beri gerek askeri adli makamlar ve gerekse Emniyet müdürlüğü'nün işbirliği ile yapılan tahkikat ve takibat sonunda Türkiye Komünist partisinin memlekette faaliyete geçtiği ve muhtelif kol- lar halinde teşkilâtlandığı tes- bit edilmiştir.

Bu teşkilâtın meydana çıkarılı- lışı şöyle olmuştur:

1946 senesinde, Sosyalist E- mekçi ve Köylü partisi kapatıl- mak suretiyle dağıtılan komü- nistler, çok geçmeden yeraltı fa- aliyetleri denilen gizli çalışma- larına devam etmişlerdir. Çoğu müseccel olan bu komünistlerin yeni faaliyetleri de İstanbul po- lisinin gözünden kaçmamış, eğ- lence yerlerinde, parklarda, ten- ha yerlerde yapılan buluşmalar- tesbit edilmiştir. Bu arada polis tarafından kullanılan hususi fo- toğraf makineleriyle gayet müs- bet deliller elde edilmiştir. Tah- kikata büyük bir dikkat ve titiz-likle devam eden 1 inci Şube müdürlüğü, azı komünistlerden Dr. Sevim Tari'yı 26 ekim 1951 günü İstanbuldan «Ankara» va- puru ile ayrılacağı sırada bazı mühim vesikalari mahrem yer- lerine gizlemiş olarak yakalayın- ca derhal zecri tedbirler almak lüzumunu duymuştur. Dr. Se- vim Tari'nın kaçırılmak istediği evrak arasında Türkiye Komü- nist partisi ana nizamnamesiyle bu partinin 3 aylık faaliyet ra- poru da vardır. Yakalanmasını müteakip Adliyeye sevk edilerek sorgusu yapılan Dr. Sevim Tari derhal tevkif edilmiş ve tahki- kat da genişletilerek derinleştiri- lmiştir.

Dr. Sevim Tari'nın tevkifini müteakip İstanbulda 400 polisin iştirakiyle aynı anda 60 komü- nistin evi aranmış ve yakalanan sanıklar ele geçirilen vesikalar- la birlikte Adliyeye sevk edile- rek ilk kamlede bunlardan 12 si tevkif edilmiştir. Yakalanan ko- münistler arasında askeri şahıs- lar da bulunduğundan tahkika- ta Ankara garnizon komutanlığı da elkoymuştur.

Memleketimizdeki tehlikeli ko- münistlerden biri olan Mihri Belli 1944 senesinde aynı suç- tan 2 sene hapse mahkûm olmuş ve mahkûmiyetinin sonunda Av- rupaya kaçmıştı. 1951 senesinin ilk aylarında gene kaçak olarak yurda dönen Mihri Belli Üskü- darda yakalanmıştır ve yakalan- dığı zaman üzerinde 3 tabanca ile bir miktar mermi bulunduğu hatırlardadır. Yapılan inceleme- de Mihri Belli ile Dr. Sevim Tari'nın daha önce muhtelif zaman- larda birbirleriyle görüştükları tesbit edilmiş, Mihri Belli'nin Beynelmille komünist teşkilâti- na bağlı bir komünist partisi kurmak için İstanbula geldiği anlaşılmıştır. Dr. Sevim Tari'nın Fransadan getirdiği «Fran- sız Komünist partisi ana nizam- namesi» üzerinde Mihri Belli ve arkadaşları bazı değişiklikler ya- pıp nizamnameyi Türkiye'ye intibak edecek şekilde hazırladıktan sonra yurdun muhtelif yer- lerindeki komünistlere dağıtmış- lardır. Bu arada, Kuleli Askeri lisesi edebiyat öğretmeni Yüz- başı Abdülkadir Demirkan, Ze- ki Başımaz, Şevki Akşit, Reşat Fuat Baraner, Şevket Mocan'ın damadı olan Dünder Başımaz ve Tevfik Dilmen'le sanıklardan bir kısmının partinin ileri ge- lenlerinden oldukları tesbit edil- miş ve tevkifler devam etmiş- tir. İstanbuldaki tevkifleri An- kara, İzmir, Zonguldak, Adana,

Bursa, İzmit, Eskişehir ve Samsunda yapılan tevkifler ta- kip etmiştir. Türkiye Komünist Partisi'nin dahili teşkilâtı aşı- ğıdan yukarıya doğru olmak ü- zere şöyledir:

- a — Hücre
- b — Semt komitesi
- c — Mıntaka komitesi
- d — Vilâyet komitesi
- e — Merkez icra komitesi

Türkiye Komünist Partisi'nin en küçük kademesi hücrelerdir. Bir hücrede biri başkan olmak üzere umumiyetle üç komünist bulunmaktadır. Fakat istisnai hallerde bir hücrede 2 veya 4 partilinin (komünistin) bulun- duğu da vâkidir.

Semt komiteleri nahiyelerde, mahallelerde faaliyet gösteren parti kademeleridir.

Mıntaka komiteleri kazalarda, vilâyet komiteleri de vilâyetler- de çalışmaktadırlar.

Partinin en yüksek kademesi ve icra uzvu olan merkez komi- tesi ise her şeye hâkim olup, bütün partiyi idare etmektedir. Rusyaya gidip gelmiş tehlikeli komünistlerden mürekkep olan Merkez İcra Komitesinin âzala- rı şunlardır:

- 1 — Dr. Şefik Hüsnü Deymer (Parti lideri)
- 2 — Mihri Belli
- 3 — Ahmet Fırıncı
- 4 — Mehmet Bozışık (Boz Mehmet namı ile maruf)
- 5 — Zeki Başımaz
- 6 — Halil Yalçınkaya
- 7 — Reşat Fuat Baraner
- 8 — Celâl Zühtü Benneci

Bunlardan Dr. Şefik Hüsnü u- zun müddet Rusyada bulunmuş, orada vazife almış ve komüniz- mi memlekete sokmuştur. Bu yüzden müteaddit defa mahkûm olmuş, en son olarak Af Kanu- nundan istifade ederek 1950 de hapisten çıkmıştır. 1946 da ko- münist partisini kuranlardan- dır.

KOMÜNİST SANIKLAR ADALET HUZURUNDA

Mihri Belli, Amerikada iki üniversite bitirmiştir. Devlet Ziraat İşletmeleri Hukuk Müşaviri Hayrettin beyin oğludur. İktisat Fakültesinde asistanken arkaşlarıyla beraber üniversitede komünist partisi teşkilatı kurarken yakalanmıştır. Bu arada Rusyaya giderek talimat aldığı anlaşılmıştır.

Ahmet Fırıncı, birçok kere Rusyaya gitmiştir.

Müteaddit mahkûmiyeti vardır. Çarşıdaki dükkânını zabıta-yı kandırmak için kullanmıştır. Sovyet casusluğu yaptığı zan edilmektedir.

Boz Mehmet namı ile maruf olan Mehmet Bozışık da birçok kere Rusyaya gitmiştir. Tütün işisidir ve Kavalalıdır. Bilhassa işçiler arasında teşkilât kurmaya memur edilmiştir.

Zeki Baştımaz, müteaddit kere Rusyaya gidenlerden ve komünist partisinin en azılarından. Başvekâlet Kütüphanesi memurluğuna kadar sokulmak imkânını bulmuştur. Nazım Hikmet ile teması vardır.

Reşat Fuat Baraner, Rusyada çok bulunmuş ve orada tahsil etmiştir. Romancı Suat Deriş'in kocasıdır.

Sanıklardan Halim Spatar, Berlin komünist gençler festivaline Türkiye delegesi olarak iştirak etmiştir.

Şevki Akşit, İstanbul Üniversitesi talebeleri arasında zehir saçmaya memur edilmiştir. Şevki Akşit bu yolda hayli faaliyet göstermiştir.

Eskiden Üniversitede Ceza Hukuku asistanı olan Şahmettin Bakırsan, bir müddet önce Sa-haflar Çarşısında patlayan bomba hâdisesinin sanıklarından-dır.

İlhan Berktaş, komünizm; gençlik arasında yaymak için kurulan Yüksek Tahsil Talebe Derneği başkanıdır.

İşte bunların idare ettiği Türkiye Komünist Partisi, Dr. Sevim Tarı tarafından Fransız Komünist Partisine götürülmek üzere bir belge hazırlamıştır. İpekli kumaş üzerine yazılan bu belgede Fransız Komünist Partisinden yardım talep edilmiştir.

Gençlik arasında zehirli fikirleri yaymak ve taraftar toplamak için kurulan İstanbul Yüksek Tahsil Talebe Derneğiyle Türkiye Gençler Derneği, Türkiye Komünist Partisi tarafından perde arkasından idare edilmiştir.

Türkiye Komünist Partisi, kominforma bağlı bulunan hariçteki komünist teşekküllerle de muhtelif vesilelerle müteaddit defa temas etmiştir.

Yine aynı parti, zehirli fikirleri kusmak için çıkarılan «Hür Gençlik», «Barış», «Marko Paşa», «Hür Marko Paşa», «Yeryüzü» gibi komünit mecmualarına her türlü maddî ve manevî yardımı yapmıştır. Bu mecmuaların baskısı gibi, satışı da temin edilmiştir.

Türkiye Komünist Partisi Paris'te bulunan İleri Jöntürkler Birliğine Dr. Sevim Tarıyı göndermiştir. Kominforma bağlı bulunan «Barışseverler» ile sıkı bir rabita kurmuştur. Dünya Demokratik Gençler Federasyonu (W. F. D. Y.) ile Milletler arası Talebe Birliği (İ. U. S.) ile irtibat tesis etmiştir. Bu irtibatların kurulmasında İleri Jöntürkler Birliği ile İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneğini vasıta olarak kullanmıştır. Berlin Gençlik Festivaline ve Varşovadaki (İ. U. S.) kongresine delege göndermiştir. Bütün bunlardan başka hariçteki partililerle münasebet tesis etmek ve hep beraber faaliyet düzenlemek için Paris'te bir (Dış Büro) kurulmuştur. Dış Büroyu Paris'teki partililer teşkil etmiştir.

Kominformun adamı olan Nazım Hikmet ile de Berlin Festivali ve İleri Jöntürkler vasıtasıyla temas edilmiştir.

Bütün çalışmaların hedefi memleketteki kurulu nizamı devirerek Türkiyede komünist bir idare ve bir proletarya diktatörlüğü kurmaktır.

Sanıklar Askeri Cezaevinde mevkuf bulunurlarken dahi faaliyetlerine devam etmişlerdir. Nitekim cezaevinde bir (Kominna) teşkil ederek her şeyi müşterek temin etmişlerdir. Sanıklardan Melâhat Türksal tekrar ifade vermek için çağırıldığı zaman bu sanığın iadesi için cezaevinde açlık grevi yapmışlardır. Mevküflardan Kadri Buldu ve Halim Spatar diğer sanıklara cezaevinde komünist marşlarla enternasyonalî öğretmişlerdir. Cezaevinde hep beraber okunan gazetelerde demirperdeye ait iyi havadisler neşredildiği zaman büyük bir memnuniyet izhar edilmiştir.

Tahkikatın başındanberi 184 komünist sanığı hakkında tevkifat yapılmış ve bunların 182 si tevkif edilmiştir. İlk tahkikat sonunda ise 15 sanık hakkında men'i muhakeme kararı verildiğinden adalet huzuruna çıkarılacak 167 komünist kalmıştır. Bu 167 komünistin 143 ü mevkuf, 24 ü de gayri mevkuf olarak muhakeme edileceklerdir. Çünkü bu 24 sanık, haklarında istenen ceza müddetini cezaevinde doldurmuşlardır.

167 sanığın 156 sı erkek, 11 i kadındır. Bunlar arasında 34 talebe, 43 işçi, 3 doktor, 35 memur, 7 artist ve müzisyen, 6 öğretmen, 1 esnaf, 3 mütercim, 8 işsiz, 2 asker, 2 fabrikatör, 1 tüccar, 2 avukat bulunmaktadır.

Türk ceza kanunu ile askeri ceza kanunu maddeleri gereğince cezalandırılmaları icap eden sanıklardan idarecilerle, partiye intisap edenler hakkında ayrı ayrı kanun maddelerinin tatbik edilmesi muhtemeldir.

Ankarada bulunan sanıklardan 15 kişi dün sabah şehrimize getirilmişlerdir.

Sanıklardan en azı olanlar bile tahkikatı idare eden makamlara:

«— Bizi bu sefer tam içimizden vurdunuz. İyi hazırlanmışsınız» demekten kendilerini alamamışlardır.

Türkiye komünist partisi 1919 senesindenberi meydana çıkarılan en büyük komünist

teşkilatıdır.

Bugün davaya bakacak olan heyetin, binbaşı İzzetin başkanlığında bulunması muhtemeldir. İddia makamını da yarbay Halil Ölger işgal edecektir.